

FI Dnr 08-4944-601
2009-04-22

Avsättningar för skade- livräntor - en vägledning

2009-04-22

Antaganden vid beräkning av försäkringstekniska avsättningar för skadelivräntor m m

Inledning

Detta vägledningsdokument syftar till att ge berörda försäkringsbolag information och vägledning i fråga om beräkning av försäkringstekniska avsättningar (FTA) för fastställda skadelivräntor och liknande livräntor.

Datumet på dokumentets framsida visar när den senaste versionen publicerades på Finansinspektionens webbplats www.fi.se

Nedan görs en genomgång av vad Finansinspektionen anser är viktigt att beakta vid beräkningarna.

Generella principer vid beräkning av avsättningar

- Avsättningarna bör bygga på betryggande antaganden så att de med rimlig säkerhet och i möjligaste mån kan förhindra förluster.
- Vidare bör antagandena på var och en av de nedan uppräknade punkterna bestämmas så att förluster inte under någon punkt uppkommer systematiskt.
- Därutöver bör avsättningarna med avseende på dessa punkter vara sådana att de efter en eventuell överlåtelse av livräntebeståndet inte skulle fordra omedelbara förstärkningar.
- Grundregeln är att varje avtal bör värderas för sig.
- Den aktuarie som övervakar beräkningarna bör se till att metoden som används för att bestämma beräkningsantagandena på var och en av punkterna dokumenteras och hålls aktuell.

Beloppsförändring vid årsskifte pga förändringar i basbeloppet eller liknande

De beloppsförändringar som beslutas att gälla från årsskiftet, och som baseras på förändringar av basbelopp eller andra index, får anses vara kända vid årsskiftet. Förändringens effekter på livräntebeloppet bör därför beaktas redan vid beräkningar av FTA per den 31 december året innan beloppsförändringar trätt i kraft.

Metod för nuvärdesberäkning

Värderingar av ett livränteåtagande bör när så är möjligt grundas på en fullständig kassaflödesuppdelning. Varje beräknad utbetalning av livräntebelopp multiplicerad med sannolikheten för överlevnad bör i princip diskonteras var för sig med relevant räntesats för motsvarande löptid. Som framgår av Finansinspektionens föreskrifter om försäkringsföretags val av räntesats för att beräkna försäkringstekniska avsättningar är det dock tillåtet att använda sig av en enda relevant räntesats som motsvarar en uppskattad vägd löptid, med kassaflödet som vikter.

Typ av antaganden

Antaganden vid beräkning av FTA för fastställda livräntor bör beakta följande punkter:

- nominell diskonteringsränta,
- indexering,
- dödlighet,
- driftskostnader,
- belastning för (eventuell) skatt.

Antaganden om nominell diskonteringsränta

Med ränta avses här ett antagande om nominell bruttoränta före eventuella avdrag för driftskostnader. Försäkringsbolaget ska tillämpa räntor som bestämts utifrån ovan nämnda föreskrifter.

Antagande om indexering

Om den fastställda livräntans villkor inte säkerställer rätt till framtida värdesäkring bör diskontering enbart ske med nominella räntor. Ett exempel på villkor som inte säkerställer rätt till framtida värdesäkring är villkor om att värdesäkring bara görs om kapitalavkastningen har varit tillräckligt hög.

Vid livräntebelopp där rätt till framtida värdesäkring i princip säkerställs, bör tillämplig framtida indexering alltid beaktas vid värderingen av FTA. Därvid bör försäkringsbolaget utgå från en metodik för bedömning av framtida inflation som bestämts utifrån regler i de ovannämnda föreskrifterna.

Det är dock väsentligt att beakta värdesäkringens karaktär vid bedömningen av indexuppräknings effekter. En i tiden uppskjuten indexuppräkning, såsom via den s.k. procentbanken¹, bör också beaktas, även innan sådana kompletterande uppräknings av livräntebeloppen har beslutats träda i kraft.

Antagande om dödlighet

Det är här fråga om s k livsfallsdödlighet, och för beräkningarna behövs främst överlevnadssannolikheten i olika åldrar för livräntetagarna.

Vid beräkning av FTA bör försäkringsbolaget beträffande framtida antaganden om dödlighet beakta

- ålder och kön, samt
- *å ena sidan* att livräntebeståndet av naturliga skäl sannolikt har lägre sannolikheter för överlevnad än livsfallsförsäkrade inom liv- och pensionsförsäkring, och
- *å andra sidan* trender avseende framtida långsamt reducerad livsfallsdödlighet genom uttrycklig påverkan vid parameterval eller genom särskilda säkerhetspåslag, samt
- erfarenheter av särskilda beståndskaraktäristika (såsom yrkesgrupper eller fackliga grupper).

¹ Med procentbank avses en förteckning över skillnader när verklig ändring av ett index är större än den uppräkning som är tillåten enligt regelverket. Sådana skillnader kan vid ett senare tillfälle användas för uppräkning, dvs. genom uttag ur procentbanken.

Till hjälp för bolagets bedömningar av dödlighetsantaganden finns sedan 1999 en undersökning som Försäkringstekniska Forskningsnämnden (FTN) genomfört och vars skattade dödlighetsfunktion baserats på dödlighet inom befolkningen år 1991-1995. Beräkningarna har genomförts inom ramen för en rapport som Försäkringsförbundet publicerat såsom underlag för beräkning av sk kapitaliseringstabeller².

Vidare finns en aktuell dödlighetsundersökning (DUS 06) som FTN genomfört under 2006/2007. Denna undersökning syftade till undersöka dödligheten utifrån olika delkollektiv av försäkrade. Resultaten av undersökningen finns publicerade i en rapport³.

Undersökningen DUS06 har emellertid inte i sina delkollektiv av försäkrade beaktat de särpräglade förhållanden som utgör bakgrund till särskilda kollektiv av livräntetagare som avses i dessa sammanhang. Icke desto mindre bör den enskilda aktuarien kunna stämma av bolagets erfarenheter av dödlighetsutfallet inom det egna kollektivet mot vissa av resultaten i DUS06 och vid behov anpassa antaganden efter de skillnader som kan observeras.

Antagande om driftskostnader

Ett tänkt överlåtande av ett livräntebestånd måste bygga på att avsättningarna hos mottagande bolag inte vid ett sådant tillfälle ska behöva ökas för att förebygga framtida förluster till följd av att belastningarna är otillräckliga. I stället bör de aktuella avsättningarna täcka livräntornas alla framtida förväntade driftskostnader.

Utgångspunkt vid beräkningar av avsättningar beträffande antaganden avseende framtida driftskostnader bör därför vara att balans ska råda för det samlade livräntebeståndet mellan *å ena sidan* faktiska löpande driftskostnader för administration, utbetalning och rimlig andel av andra kostnadslag och overheadkostnader och *å andra sidan* det kontinuerliga frigörandet av belastningar.

Antagande om skatt

Detta är i skrivande stund inte aktuellt att beakta eftersom sådana tekniska regler, som här avses att beaktas prospektivt, inte existerar för denna försäkringsform. Om värdeförändringar av livräntorna ingår som underlag vid överskottsbeskattning eller vid utebliven beskattning behöver alltså sådana antaganden inte beaktas i beräkningarna.

Utgångspunkt i ett antagande om löpande beskattning bör vara att skattens aktuella utformning antas gälla under försäkringens hela löptid och beaktas genom att antaganden om underlaget för skattens beräkning på lämpligt sätt överensstämmer med de antaganden som gjorts vid beräkningarna av FTA.

² 1999 års kapitaliseringstabeller, räntenivå och dödlighet (1999-09-17)

³ Försäkrade i Sverige – dödlighet och livslängder. Prognoser 2007-2050